

Червона мітла

Оксана Данилевська

— Тату, а хто ті чужі люди, що наїхали до нашого села? — ледь чутно шепотів Василько, смикаючи батька за руку. — Бабуня казали, що прилетіли вони на червоній мітлі й вимітатимуть нею наш хліб.

Батько мовчав. Навколо було тихо й моторошно. Хлопчик, пам'ятаючи батькове застереження, не наважувався спитати ще раз. І собі замовк. Так, обминаючи стежки, через чагарі й вибалки дісталися вони старого лісу. Проте й тут треба було пильнувати. Бо, як і в полі, можна натрапити на озброєного сторожа: береже від народу всенародну власність. Василько бачив таких охоронців. Одразу за селом, де раніше був і їхній наділ, починався колгоспний лан. Якраз біля їхнього колишнього поля височів грубезний дуб. Та то раніше він був просто дубом, що давав перепочинок від спеки натовпам жниварям. Тепер він став сторожовою вежею. Лихі дядьки, що наїхали бозна-звідки, влаштували в зеленому верховітті засідку, з якої спостерігали за полем: чи не йде часом хтось збирати недозбирані колоски. Коли ж з'явиться поблизу чи старий, чи малий — починають, регочучи, стріляти з рушниць.

Світало. Дерев, скинувши останнє листя, кістлявими руками торкалися холодного неба.

— Оце вже й зима, — тихо та якось сумно проговорив батько. — Як же ви без мене перезимуєте?

— А ви не їдьте, тату, — озвався Василько.

— Не можна, сину. Ти ж бачиш, що в селі коїться. Врожай забрали, та люди кажуть, що буде ще гірше: вимітатимуть усе, аби виконати план.

— А що то за план?

— Бог його святий знає. Тільки чув, що говорять оті активісти: "Куркуль, давай план державі!"

— А ми хіба куркулі?

— Зроду не були, а тепер стали. Де тим куркулям на нашому безземеллі взятися. Але ж викинули твого дядька Степана, маминого брата, з хати. Й сказали — куркуль. А той куркуль має десятеро дітей і сам аж чорний од каторжної роботи. Ет! — батько з серцем вдарив палицею об землю. — Чи є десь правда на світі?

— Тату, а в школі кажуть, що в колгоспі не буде куркулів і не буде бідних.

— А хто ж буде? Старці? Цілий рік працювали люди на той колгосп, заробляли трудодні, що на них обіцяли давати зерно. Де ж той хліб? І з чим зимувати "не—куркулям" і "небідним" колгоспникам? Ще й сніг не випав, а колгоспниця тітка Одарка бігає позичати в сусідів борошно, бо нема чим дітей годувати. Ех, колгосп... Ну от і прийшли.

Батько озирнувся. Підійшов до дуплястого напівзгорілого дерева.

— Ось вона — лісова комора. Дивись, бережи її, Васильку. У ній — ваш порятунок.

Небагато тут харчів: мішечок пшона й пів мішка гречки. Та як буде сутужно — знадобиться й це. Більшого я не міг вигадати, щоб подбати про вас. Хіба ж думалося, що цими мозолястими руками, — батько гірко всміхнувся, — доведеться ховати зароблене. Залишаєшся, сину, за старшого. Допмагай мамі й піклуйся про сестричок.

Василько пригорнувся до батька. По щоках в обох текли сльози. Чи побачаться ще?

Раптом десь хруснула гілка. За мить — знову шурхіт. А далі — загавкав собака, почулися голоси: "Шукай-но тих куркульських злодіїв". Регіт. Постріл. Залентував пес. Іще й іще постріли. І на галявині, заходячись гавкотом, опинився головний колгоспний сторож, чорний, мов тільки-но з пекла, вовкодав Полкан.

Василькові здалося, що пес от-от вхопить його за горло й розірве на шматочки. Не пам'ятаючи себе зі страху, він голосно скрикнув. Коли отямився, батько тримав його на руках, міцно притиснувши до себе. Просто перед ними стояв сільський активіст Федько. А з ним два широкоплечі зайди з рушницями. Всі троє реготали.

— Що це ти, Петре, так рано робиш у лісі? — хитро всміхаючись, поцікавився Федько й підійшов до дуплястого дерева. У руках активіст тримав довгу металеву палицю з загостреним кінцем — щуп. Подейкували, що позичив того щупа Федькові сам дідько, бо не було в селі такої схованки, якої не викрило б його лихо — звисне знаряддя. Штрикав ним Федько наосліп під стріху, у копиці торішньої соломи, у купи гною — і скрізь знаходив прихований селянами харч. Тепер цей щуп порпав затрушене листям дупло.

— Є! — переможно гукав активіст до своїх помічників, що вже взяли під варту батька із сином. — Не втаїш од більшовицького ока! Опівдні заарештованих під прицілом гвинтівки привели до села. У дворі сільради хлопчик востаннє поцілував батька.

Наступного дня він прибігав туди із сестричками, щоб і вони попрощалися з татусем, якого оті зайди назвали ворогом народу. Але Федько-активіст прогнав дітей, пригрозивши спустити Полкана.

...Сипався перший сніг. Був грудень 1932 р. По селах мела червона мітла, за якою надходили голод і смерть.